

חמדנות אימפריאלית לאנרגיה

ניקולס מדורו טען זה מכבר שהסבל של ונצואלה והמאבק הפלסטיני אינם טרגדיות נפרדות, אלא ביטויים של אותו פשע גלובלי: שליטה אימפריאלית המונעת מרעב בלתי נדלה לאנרגיה. בנאום אחר נאום, מדורו גינה את מה שהוא תיאר כגורל משותף שהוטל על ידי תוקפנות הנתמכת על ידי ארצות הברית – שבו עמים ריבוניים נשללים מאוטונומיה, כפופים למצורים, ונענשים על החזקת משאבים המבוקשים על ידי מעצמות גלובליות. ההיסטוריה אישרה כעת את אזהרתו. ונצואלה ופלסטין עומדות כקורבנות מקבילים למרדף הטורף של אמריקה אחר דלקים מאובנים – נפט, גז ושליטה באנרגיה בכל מחיר.

ונצואלה ופלסטין: חזית אנטי-אימפריאליסטית משותפת

ההתקרבות של ונצואלה לפלסטין לא הייתה תיאטרון רטורי או אופורטוניזם דיפלומטי. זה היה עמוד יסוד של הצ'אביזמו, ירושה מהוגו צ'אבס והמשך תחת מדורו. מאז כניסתו לתפקיד ב-2013, מדורו תיאר באופן עקבי את הכיבוש הפלסטיני כבלתי נפרד מהמצור של ונצואלה עצמה תחת סנקציות וכפייה. ונצואלה ניתקה יחסים דיפלומטיים עם ישראל ב-2009, סיפקה סיוע הומניטרי במשברי עזה חוזרים, וגינתה פעולות ישראליות כפשעים שאפשרה כוח אמריקני.

מדורו תיאר שוב ושוב את עזה כמעבדה לענישה קולקטיבית – מראה, לדבריו, לחנק הכלכלי שהוטל על ונצואלה באמצעות סנקציות אמריקניות. הוא האשים את וושינגטון ובעלי בריתה באפשרות "רצח עם" בעזה תוך ניהול "טרור כלכלי" נגד קראקס. בנאום ב-2024, הוא הכריז על המאבק הפלסטיני כ"הסיבה הקדושה ביותר של האנושות", וקשר אותו במפורש להתנגדות ונצואלה לניסיונות אמריקניים לתפוס שליטה בעושר הנפט שלה.

אזהרות אלה נדחו על ידי מבקרים כפזזה אידיאולוגית. אך האירועים מאז הפכו אותן למצמררות ונבואיות. מדורו טען שאומות עשירות במשאבים אינן רק לחוצות, אלא ממוקדות – באמצעות סנקציות, סכסוכים בפרוקסי וכוח ישיר – עד להתקנת משטרים צייתניים. בפלסטין, הוא הצביע על המצור הישראלי על עזה כאסטרטגיה מכוונת לשלול מהפלסטינים שליטה במשאבי הטבע שלהם, כולל שדה הגז עזה מארין. בוונצואלה, אותו לוגיקה חלה על הנפט. כשדלקים מאובנים נשארים מרכזיים לכוח גיאופוליטי למרות הרטוריקה של מעבר אנרגיה, האינטרוונציוניזם האמריקני התגבר, והפך את הניתוח של מדורו למציאות חיה.

ונצואלה: נענשת על הגנת הנפט שלה

עושר הטבע העצום של ונצואלה סימן אותה זה מכבר לטורפנות זרה. עם יותר מ-300 מיליארד חביות מוכחות של מאגרי נפט – הגדולים בעולם – מרוכזים בעיקר בחגורת אורינוקו, המדינה מייצגת פרס יקר מכדי להתעלם ממנו על ידי מעצמות רעבות אנרגיה. תחת מדורו, חברת הנפט הממלכתית PDVSA התנגדה לשליטה תאגידית אמריקנית, ובמקום זאת שיתפה פעולה עם רוסיה, סין ואיראן לפיתוח פרויקטים כמו קרבובו וחונין.

התגובה הייתה מלחמה כלכלית. החל מ-2017, סנקציות אמריקניות שיתקו באופן שיטתי את הכלכלה של ונצואלה, והפחיתו את ייצור הנפט מכ-2.5 מיליון חביות ליום לפחות ממיליון. מדורו תיאר באופן עקבי סנקציות אלה לא ככלים לקידום דמוקרטיה, אלא ככלי גניבה – שנועדו לכפות על ונצואלה כניעה ולפתוח את שדות הנפט שלה לשליטה אמריקנית.

מטרה זו הפכה מפורשת ב-3 בינואר 2026, כאשר מתקפות צבאיות אמריקניות פגעו בקראקס וניקולס מדורו נתפס. הנשיא טראמפ הצדיק את המבצע כקמפיין נגד "טרור נרקו", אך מילותיו עצמו הסירו כל העמדת פנים. בנאום במר-א-לאגו, טראמפ הכריז: "אנו ננהל את המדינה עד לזמן שבו נוכל לבצע מעבר בטוח, נכון והוגן." הוא הדגיש כי ניהול אמריקני של ונצואלה "לא יעלה לנו אגורה", כי הכנסות הנפט – "הכסף שיוצא מהאדמה" – יפצו על המאמצים האמריקניים.

זה לא היה אנומליה. זה עקב אחר סקריפט אימפריאלי מוכר, מהדהד את עיראק ולוב, שבהן שינוי משטר סלל דרך לגישה לאנרגיה. הסרת מדורו, שגונה בינלאומית כמעשה תוקפנות, אישרה את מה שהזהיר שנים: הנפט של ונצואלה הפך אותה למטרה. ההתמקדות הבלתי מתנצלת של טראמפ בהפקת משאבים חשפה את ההתערבות כמה שהיא – תפיסת אנרגיה מוסווית כמדיניות ביטחון.

עזה מארין: העתיד הגנוב של פלסטין

הניסיון של פלסטין עוקב אחר אותה לוגיקה. בשנת 2000, התגלה שדה הגז עזה מארין כ-36 קילומטרים מחופי עזה, המכיל כטריליון רגל מעוקב מוערך של גז טבעי. אמנם צנוע בסטנדרטים גלובליים, השדה מייצג קו חיים לעצמאות אנרגטית פלסטינית. ממוקם באזורי ים פלסטיניים תחת UNCLOS, עזה מארין היה אמור לשנות את הכלכלה של עזה.

במקום זאת, הפיתוח נחנק. הגבלות ישראליות, שליטה צבאית והכיבוש המתמשך מנעו מפלסטינים גישה למשאבים שלהם עצמם. תומכים טוענים שהמצור הישראלי והקמפינים הצבאיים החוזרים – הנתמכים דיפלומטית וצבאית על ידי ארצות הברית – משרתים לא רק מטרות ביטחון, אלא כלכליות: שלילת ריבונות פלסטינית על עושר הטבע שלהם.

מאז מלחמת אוקטובר 2023, חששות אלה התגברו. האשמות עלו כי עקירה המונית בעזה יכולה לאפשר ניצול ישראלי של עזה מארין, לשלב אותו ברשתות אנרגיה אזוריות בתמיכה אמריקנית. הנפקת רישיונות חקירה ישראליים במים סמוכים ב-2023, בשילוב עם עסקת יצוא גז של 35 מיליארד דולר עם מצרים בדצמבר 2025, העלו טענות לגניבת משאבים מכוונת. לאורך תהליך זה, ארצות הברית הגנה על ישראל דיפלומטית, הטילה וטו על החלטות האו"ם והעדיפה ביטחון אנרגיה באגן הלבנט על פני זכויות פלסטיניות.

המקבילה לוונצואלה בולטת. בשני המקרים, סנקציות, מצורים וכוח מונעים מאוכלוסיות מקומיות להרוויח ממשאביהן שלהן, בעוד מעצמות חיצוניות ממקמות עצמן לרווח.

החוק נשבר

ההתערבות האמריקנית בוונצואלה והצהרות טראמפ עצמו מעלות השלכות משפטיות חמורות תחת חוק בינלאומי ומקומי.

ונצואלה תחת כיבוש

בכך שהכריז בגלוי שארצות הברית ת"נהל" את ונצואלה בתקופת מעבר, טראמפ קבע את התנאים המשפטיים של כיבוש. תחת סעיף 42 של תקנות האג מ-1907, כיבוש קיים כאשר שטח מוכנס תחת סמכות צבא מארח המפעיל שליטה אפקטיבית. המבצע מ-3 בינואר 2026 – המשלב מתקפות צבאיות עם הסרה בכוח של ראש המדינה של ונצואלה – עומד בהגדרה זו, ומפעיל חובות תחת אמנות ז'נבה.

החוק הבינלאומי ברור: כוח כובש אינו רשאי לנצל משאבי טבע לטובתו עצמו. סעיף 55 של תקנות האג מגביל את הכובש ל-usufruct – ניהול זמני ללא דלדול משאבים לא מתחדשים. סעיף 33 של אמנת ז'נבה

הרביעית אוסר במפורש ביזה, ומסווג ניצול כזה כפשע מלחמה תחת אמנת רומא. הבטחות טראמפ שחברות נפט אמריקניות ירוויחו מנפט ונצואלה, והכנסות יפצו עלויות אמריקניות, מסמנות כוונה ברורה להפר איסורים אלה.

חטיפת ראש מדינה

לכידת ניקולס מדורו מחמירה הפרות אלה. חוק בינלאומי מנהגי, שאושר על ידי בית הדין הבינלאומי לצדק בתיק (2002) **Arrest Warrant**, מעניק לראשי מדינה מכהנים חסינות מוחלטת משיפוט פלילי זר. הסרה בכוח של מדורו ללא הסכמה או הסגרה מפרה סעיף 2(4) של אמנת האו"ם, האוסר שימוש בכוח נגד ריבונות מדינה. חוקרים משפטיים מזהירים שמעשה זה מזמין אחריות מדינה, פיצויים ובדיקה תחת בית הדין הפלילי הבינלאומי, תוך קביעת תקדים המאכל נורמות דיפלומטיות גלובליות.

חוק אמריקני מוזנח

בפנים, ההתערבות מתנגשת עם החלטת סמכויות המלחמה מ-1973. הנשיא רשאי להכניס כוחות אמריקניים למעשי איבה רק עם אישור קונגרס או בתגובה למצב חירום לאומי הנגרם ממתקפה על ארצות הברית. הצדקת "טרור נרקו" של טראמפ אינה עומדת בסטנדרט זה. לא הייתה מתקפה חמושה קרובה. המבצע לכן היווה התחלת מעשי איבה בלתי חוקית, עוקף את הקונגרס ומהדהד מחלוקות סביב התערבויות קודמות כמו לוב ב-2011.

פלסטין ונצואלה: אותו פשע, שמות שונים

הפרות אלה משקפות את הניצול ארוך השנים של ישראל במשאבים פלסטיניים. בגדה המערבית, ישראל מסיטה כ-80% ממי האקוויפר המשותפים להתנחלויות ושימוש ביתי, ומגבילה קשות גישה פלסטינית – הפרה נוספת של חוק כיבוש. בעזה, חסימת ישראל לשליטה פלסטינית בגז טבעי, בשילוב עם עסקת יצוא של 35 מיליארד דולר עם מצרים שנחתמה בדצמבר 2025, מחדירה שליטה כלכלית בעוד פלסטינים נשארים מנושלים.

כמו בוונצואלה, הכיבוש נמשך לא רק לביטחון, אלא לרווח.

מסקנה

קישורו של מדורו בין ונצואלה לפלסטין לא היה הגזמה או תעמולה – זה היה אבחון. שתי החברות, המחוונות בדלקים מאובנים יקרי ערך, נענשו על טענת ריבונות. שתיהן התמודדו עם מצורים, סנקציות וכוח צבאי שנועדו לשבור התנגדות ולאפשר הפקת משאבים. כל עוד נפט וגז תומכים בכוח גלובלי, חמדנות אימפריאלית תמשיך להתחפש להתערבות הומניטרית.

צדק דורש יותר מרטוריקה. הוא דורש סיום כיבושים, השבת ריבונות משאבים, והתמודדות עם האימפריאליזם האנרגטי המניע סכסוך מודרני. מדורו אולי הושתק, אך האמת שהביע נשארת – וכך גם המאבק המשותף שהוא כינה.